

**סיפורים מהרבנות**  
 שביצים קצרים מאמרותי והנהגותי של  
 הרבנית הצדקנית מרת חיי מושקא נ"ע ז"ע  
 בקשר עם יום הולדתה כ"ה אדר – חלקם ב"פרסום ראשון"

**כ"ה אדר – יום הולדת הרבנית נ"ע ז"ע**

הרבנית חיי מושקא – אשת כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו – נולדה ביום השי"ק כ"ה אדר בשנת תרס"א בעיירה בנינוביטש הסמוכה לליובאוויטש. בהוראת זקנה כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע, נקרא שמה בישראל חיי מושקא, על שם הרבנית חיי מושקא אשת כ"ק אדמו"ר הצ"צ.  
 כשנולדה הרבנית חיי מושקא, חיי כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב בחו"ל, ומשמ כתב לכנו כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב:

"... לשמחת לכבי קבלנו היום הפעלנראם מלידת כלתי חיי למו"ש, והנני סברד אתכם כברכת מו"ש בעד הבת הנולדה לכם למו"ש, מו"ש . כדבר קריאת שם למו"ש כתבתי בפעלנראם שאם עוד לא ניתן שם, תקרא בשם חיי מושקא שכן הננו לפי דעותי, ובטח תודיעני גם בדבר קריאת השם למו"ש . . .  
 לאחר שקבל הודעה על קריאת השם, כתב כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב:

"... הנני סברד אתכם כברכת מו"ש בעד קריאת שם נכדתינו בתכם חיי אשר נקרא שמה בישראל חיי מושקא חיי. יתן השי"ת שתהי באריכות ימים ושנים טובים ונעימים ברחמינותי ונשמיותי, ותהי אשה כשרה יראת ה' באמת ונקבל אנחנו כולנו מאתה רוב נחת ועונג כר"ג . . .  
 מילדותה ספגה הרבנית קדושה וטהרה כבית זקנה כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב וכבית אבי כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב, אשר חיככה באופן מיוחד.

**מתנה לקריאת יום ההולדת**

תמיד, כל שנה, לרגל כ"ה אדר חיי הרבי נתן להרבנית מתנה. חיי שולח מזכירי של כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע הרב חיים ליברמן ע"ה לקנות את המתנה, וחי נתן לה א"י כיום ההולדת. בד"כ חיי המתנה מיני חכשיטים.

(מתוך הספר "ימי חב"ד" ע 140)

פעם, ביום הולדת של הרבנית, כשהרבי נכנס למטבח לארוחת ערב, וכשכירי, שאחז מאחוריו, אחז שושנה אחת והניח אותה על השולחן...

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלכרשטאם)

**"כל כבודה בת מלך פנימה"**

פעם שאלתי את הרבנית למה אינה משתתפת בגופה בהתהוותיות של בעלה בי"ס'77? הרבנית ענתה לי: אחת לא יכול לשער כלל כמה אני רוצה להיות שם, אבל אחת יודע שאם אני יכנס לי"ס'77, מה יהי... אינני רוצה לעשות 'טארטאם'... אני לא אשה כזאת...

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלכרשטאם)

**וכרנניע תור...**

כאשר גילן פעם למוכרת במאפי, שם נהגה הרבנית ללכת מידי שבוט ולקנות דברי-מאפה, כי "הרבנית מליובאוויטש עומדת בתור כמו כולם" נגשה האשה לרבנית וקראה ביראת כבוד: "הרבנית שניאורסאהן, האוכל לעזור לך?" מיד פינן הקונים שעמדו בתור מקום למען תקנה הרבנית ללא המתנה. אך הרבנית סרבה: רק לאחר הפצרות רבות חוזרות ונשנות של הקונים והמוכרים נענתה הרבנית לבקשתם... את רגלי של הרבנית כבר לא דרכו במאפי זו יותר...

(מפי א' מקורבי בית רבי)

**מקרים שלום לכל אדם**

מספר הרב גרשון מענדל שי' גארעליק: הפעם האחרונה שזכיתי לראות הרבנית ע"ה הי' בחודש טבת תשמ"ח. הרבנית הי' במכונית בקינגסטון עונוי (ליד חנות של כהן). המשב"ק חס"ד שי' הלכרשטאם יצא לקנות משהו, וכיצ'אוותו אמרה לו הרבנית: "זעסט ווער דאס אזי?"... כשניגשתי הניד עם ראשה.

(מפי הרב גרשון מענדל שי' גארעליק)

**"לראותן כלכר"**

כמו בקשר להחבלטותה ויראת הכבוד המיוחדת שרחשה הרבנית לכעלה חק', וכמו באשר לצניעותה ובריחתה מהכבוד והפרסום עד קצה הכי רחוק – כך גם מהלכים סיפורים מופלאים על ענוותנותה שלא ידעה גבולות. דוגמא לכך ניתן למצוא מאחד הביטויים שרשם בזמנו ר' בערל כרשימית, לאחר שיחה עם הרבנית ע"ה שסחה לו כמו בדרך אגב:

"מיר האבן א טאץ פון צמח צדק וואס הארענשטיין האט אונז געגעבן א מתנה. אבער איך האב דאס ניט גענוצט אונטער די לייכטער ווייל ווי קום איך א פשוטע פרוי ניצן א זוינע זאכן, איך קוק אויף דעם און יעמאלט פיל איך צוגעבנדן צו די משפחה". [=יש לנו מגש מהצ"צ שקיבלנו במתנה מהארענשטיין. אך מעולם לא השתמשתי בו בהדלק"נ מתחת לפמוטים, שכן כיצד ראוי אני, אשה פשוטה, להשתמש בדברים כאלו... אני רק מסתכלת על זה ואני מרגישה קשורה למשפחה...].

"אשה פשוטה", כביכול, זאת, שלא רצתה להשתמש במגש של הצ"צ, נוהגת היתה בשעת הדלקת נרות בהנהגה מופלאה, שגם אם השכילה להסתירה ולהצניעה, בכל זאת הבחינו היטב בניו של ר' בערל שי' יוניק בכך שתמיד מקפידה היתה להיות לבדה בחדר שעה שבוכה על הדלקת הנרות...

בעדינותה מעולם לא ביקשה מהנוכחים לעזוב את החדר, אך בתבונה חיכתה עד שיעשו זאת מעצמם...

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער שי' יוניק)

### חס על ממונם של ישראל

א' ממקרובי בית רבי, ומראשי עסקני ליובאוויטש באנגלי, ר' זלמן שי' יפה, מספר: "לכבוד י"א ניסן תשמ"ב התכנסנו, המנהלים של ליובאוויטש במאנשעסטער, ודנו איזו מתנה יפה נקנה לרבי לציון יום הולדתו השמונים.

"הי' שהציע לקנות קנקן כסף יין יקר ליין. ועלי הטילו את התפקיד לברר אצל הרבי אם כדאי הדבר.

"החלטתי להתייעץ עם הרבנית לפני שנקנה את המתנה. טלפנתי לרבנית ובקשתי ממנה לברר אצל הרבי אם ישתמש בקנקן שנקנה. למחרת צלצלתי שוב והרבנית הודיעה לי שהיא מסרה את ההודעה לרבי, אולם הרבי לא הגיב. פירשנו את השתיקה כהודאה והסכמה.

"כעבור זמן מה קבלתי מכתב מהרבי, מתאריך א' דר"ח אדר, ובסופו נוסף "נ.ב." באנגלית:

"נ.ב. מרת שניאורסאהן העירתני על השאלה אודות קנקן יין מכסף. אני מעריך מאד את כוונתך ורצונך הטוב. אולם משיקולים מעשיים אני נאלץ לקבל את המחשבה כמעשה. כי באופן עקרוני, וכן הוא מנהגי ביותר משלשים השנים האחרונות, אני מעדיף את תוכנו, למרות שיש לי, ב"ה, כלי כסף. כמו"כ איני משתמש בקופסת כסף עבור האתרוג.

איני יכול לפרט כאן הסיבות להנ"ל, אולם סיבה אחת, אם תספק אותך, היא משום שאיני רוצה להכביל ביני לבין הסובכים אותי".

(מפי הרב שני' שי' יפה)

### כיצד מכינים מברק?...

כשנפטר אחיו של הרבי, ביי"ג אייר תשי"ב, היתב הרבנית ע"ה מאד מודאגת שמא יודע הדבר לחותנתה הרבנית חנה ע"ה. לא פעם שמע מהרבנית ר' בערל את הביטוי "איך האב מורא פאר דער שוויגער ווי וועט זי דאס אויסהאלטען".

מכיון שגיסה ז"ל הי' נוהג לשלוח לאמו, הרבנית חנה ע"ה, מברק ברכה לפני כל חג - הוחלט לסדר שגם מכאן ולהבא היא תקבל ממנו, כביכול, מברק לפני כל חג, כדי שלא תחשוש שמא אירע משהו...

"לא ידעתי כיצד אפשר 'לזייף' מברק" - מספר ר' בערל - "והרבנית ע"ה אמרה לי שאגש למוכירות ואביא לה איזשהוא מברק שהתקבל באותו יום והיא כבר תראה לי מה לעשות. הבאתי לה מברק והרבנית ע"ה לקחה קומקום, הרחיתה בו מים, ואח"כ הראתה לי כיצד להעזר באדים וכשסיימתי כתב ר' שלום מענדל שי' סימפסון את הנוסח ובו כיום מסרנו את ה'מברק' לרבנית חנה ע"ה... כך המשכנו בזה מידי חג בחג עד להסתלקותה בשנת תשכ"ה, כאשר כל אותה עת דואגת הרבנית ע"ה לוודא שלא תגיע הבשורה לרבנית חנה ע"ה".

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער שי' יוניק)

### "אינני רוצה לקרוא"

הי' זה באחד מימי החורף של שנת תשי"א. ר' בערל יוניק, שהי' אז בן בית' בבית הרב, הגיע בוקר אחד לבית הרב, ששכן אז ברחוב ניו יורק מס' 346. "ארבעה חדרים היו בבית. כשנכנסתי פנימה, ראיתי על השולחן בסלון הרבה ספרים. חלקם פתוחים וחלקם סגורים. היו גם הרבה מכתבים על השולחן. כשהרבנית הבחינה בי, פנתה אלי ואמרה: "איך ליין ניט די בריף וואס מענטשטען שיקן מיין מאן. מען פארלאזט זיך אויף אים, וויל איך דאס ניט ליינען".

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער שי' יוניק)

### "אוי, ווען וועט אונזער גואל אנטאן זיין קרוין"??

בד"כ הייתי מסיע הרבנית לפארק. בדרך, היינו מאזינים להקלטות. ניגון א' שהרבנית חיבבה מאד, הי' הניגון שמזמר הזמר החסידי אברהם פריד: "א טאטע ביסטו... ותחזינה עניך בשובך לציון... אוי, ווען וועט אונזער גואל אנטאן זיין קרוין"...

באשר לשאלתי, התבקשתי להמתין מעט ואכן אחרי שתיית החה חזרתי למכונית, חכיתי כמה דקות והרכי יצא להתנועעות.

ומענין שבשיחת אותו לילה (י"ב תמוז תשס"ז) נאמר: "כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שפעם בא הכיתה לליובאוויטש והי' מאור חם, הוא נכנס ורצה לשתות משהו, אמר לו אביו שישחה כוס חה חם. ושאל האם זה ענין של אתכפיא או... וענה לו: אם תרצה, אפשר לקרוא לזה אתכפיא, אבל בכל אופן זה הי' המענה".

(מפי המוכיר הרב יהודה ש"י קרינסקי)

### הרב' ישראל כפישות

פעם הביאו ה'גראסער'י (מהמכללה) לכיתו של הרב'י. כנראה שלא הי' אף אי בבית, ולכן השאיר א"י ליד הדלת. הרבנית חזרה לכיתה, אבל לא הי' ביכלתה להביא א"י בפנים. [כחשבה שא' המשבקי"ם יכניסו א"י].

בערב, נכנס הרב'י כשבירד השקית עם הנ"ל, וכשראה הרבנית א"י אמרה להרב'י: "נאטיק" האט עס געקענט טאן". השיב הרב'י: "נאטיק איז אויך א איד"...

(מפי הרב שלום ש"י שפאלטר)

### א אדישע טאמע

מספר המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם:

בני, התי' הק' יוסף הי"ד, הי' ג"כ "בן בית" בבית הרב, והמחשה לעובדת היותו בן בית, ניתן לראות בסיפור הבא: כשארי הי' תינוק בן כמה חודשים, באחת הפעמים שהבאתי אותו עימי לבית הרב'י, השאיתי אותו שוכב בעגלה בקומה הראשונה, ועליתי לקומה השני' להכין את הארוחה. כשירדתי במדרגות בכדי לערוך את שולחן האוכל, הבחנתי לפתע שהרבי עומד סמוך לדלת הכניסה ומסמן לי בידי הק', שלא להקים רעש. ירדתי בלאט כשאני משתול' אכן לשמור על השקט, וכשהגעתי ל"החל"י" הוכה לי הענין: ליד העגלה של ארי, עמדה הרבנית וכשהיא מונרנת את העגלה ניגנה לו את השיר

(\* הכוונה להרב מנחם מענדל ש"י נאטיק. ולחעור שב"כ הי' הרבנית מנכה את המשב"קים בשמם הפרטי. אולם – כפי שהעידה הרבנית בתן מחי': "פעם שאלתי את הרבנית ע"ה על אחד המשב"קים מכאן ביחה אם הוא כבר הגיע. שמו הי' מענדל וכיוון שידעתי שקוראים לל המשב"קים בשמות הפרטיים נקבתי בשמו מענדל. הרבנית נרתעה מיד ואמרה לי: בשם הזה לא משתמשים אצלנו בבית משום כך לאתו אתו אנן קוראים רק בשם המשפחה...)

פעם, בשמעה את ניגון הנ"ל, הבחנתי שיש דמעות בעיני'. כשהגענו ל"פארק" היא הסבירה לי סיבת ה"דמעות" באמרה שזה מזכיר אותה כשסבה (כ"ק אדמו"ר מהורש"ב ג"ע) הי' מנגן ניגון זה עם דמעות...

(מפי המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם)

### סדר הסדרים

לרבינו היז ב' סידורים שקיבל מ"ק אדמו"ר מהורש"ב: א' השתמש בו והושגי היז נותנו לחתנים ביום (או סמוך ליום) חתונתם "אויסבעטן אלץ גוטס". בבית הי' סידור של הרבנית שקיבלה מאב"י, וכישער בלאטי הי' כותב: "יהי"ד שיתקבל תפילותי"

(מפי המוכיר הרב בנימין ש"י קליין)

### ברכה עך כלי די

שבת אחת בשנת תשל"ח, כשהרבי סעד סעודת ש"ק בחדרו, מזג אי מהמשבקי"ם היין לתוך כוסו של הרב'י, והיין לא עלה על גדותיו. הרבנית הגיבה אז שאצלינו נוהגים למלאות שיששך על גדותיו. הרב'י הי' מדייק לסגור בקבוק היין לפני שקידש.

(מפי המוכיר הרב בנימין ש"י קליין)

### נהנה משולחן המלך

מספר המזכיר הרב יהודה ש"י קרינסקי:

ב"ב תמוז תשט"ו (בעודני בחור) נסעתי עם הרבי לאוהל, כפי שהי' נהוג אז, שביום התנועעות הרב'י הי' נוסע לאוהל (לרבנית היחה אז מכונית חדשה וכמכונית זו הרב'י נסע). לאחר החזרה מהאוהל ותפילת מנחה ב-7 770 הרב'י נסע לביתו. זה הי' כאשר הרב'י עדיין גר ברחוב ניו יורק מספר 346 (הרב'י התבטא על כך פעם – כמנין "שמר"). לאחר שהרבי כבר נכנס לביתו נזכרתי שלא שאלתי באיזו שעה עלי לחזור כדי להסיע את הרבי להתנועעות. הייתי אז בחור צעיר ולא ידעתי מה לעשות. תחילה חשבתי לסלפן לבית הרב'י והקשתי בודל בחדרו. הרבנית י"ע פתחה את הדלת וכששמעה את שאלתי אמרה שתמלך לברר. בייתי פנתה אלי ואמרה – הרי היית באוהל וברדאי לאי אכלת כלום כל היום, ומי ערכה שולחן מלא ובקשתי לאכול... מוכן שלאי אכלתי כלום אבל היא הפצירה בי מאד לפחות לשתות כוס חה. לזה לא כילתי לסרב ושחתי כמהירות יחסיס (למרות שהי' יום חם ביותר) כדי למהר...

הרידה היחה קטנה וברדאי שהרבי שהי' בחדר הסמוך שמע בכל.

הערש המוכר "אויפען פיפטישטיק ברענט א פייערול..." שיערתי, שכשהרבי נכנס לבית וראה זאת, נעצר – ובכדי לא להפריע – לא המשיך להכנס.

המעניין הוא, שמספר ימים לאחמ"כ, דיבר הרבי בשיחה אודות אמהות יהודיות שכשיליהן שוכבים לישון, שרים להם שירי ערש כמו "ראשינקעס מיט מאנדלען..." וכדומה...

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבדשטאם)

### "לזה התכוונתי..."

מספר המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבדשטאם:

באחת השנים סיפרה לי הרבנית ע"ה שבליובאוויטש היו זורקים בערעלאך (ירק עם קוצים) בבית הכנסת. היא אמרה שהיא זוכרת איך זקני החסידים היו הולכים אחר כך עם קוצים בזקנם... אמרתי לה שבספר המנהגים של הרבי מובא סיפור על הרוז'ינער, שהיו הצעירים נוהגים לעמוד על הגג וכל מי שהי' נכנס לבית הכנסת היו מעלים אותו בחבל עד למעלה ומניחים אותו. פעם אירע שנכנס הרוז'ינער לבית הכנסת, לא הבחינו החסידים שזהו רבם והעלוהו בחבל, כשהי' בחצי הגובה, הבחינו כי זהו רבם בכבודו ובעצמו, ומיד נטשו את החבל. נאנח הצדיק ואמר: "רבנו של עולם, אם בניך אינם יודעים איך להתנהג בחג שנתת להם, קל אותו מהם...". אמרתי לרבנית שהיות שבספר המנהגים אינו ספר סיפורים, מסתמא אם מביא את הסיפור הזה בתשעה באב, כוונתו של הרבי היא שכך צריך להיות, שיעשו קצת שמח.

כאותו לילה שוחחה הרבנית עם הרבי על כך, ואמרה את דברי, והרבי אמר לה: "דאס האב איך טאקע געמיינט..."

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבדשטאם)

### תקיעת שופר בבית עבור הרבנית

עד שנת תשל"ט, הי' הרבי תוקע (את מאה הקולות) בבית עבור הרבנית והיא היתה מברכת את הברכות. שמת לי לב, כמשך השנים, מספר המשב"ק ר' חס"ד הלבדשטאם, כשהרבי הי' תוקע ב-770, היו שנים שהתקיעות הלכו בקלות, והיו שנים שבקושי תקע, אבל כשהרבי הי' תוקע לרבנית בבית, התקיעות היו נשמעות צלולות וחדות כמו ניגון בכינור. מעולם הרבי לא נעצר, ולו לרגע.

מאז שנת תשל"ט – אחרי מה שאירע בשמע"צ תשל"ח – ביקש הרבי ממני לתקוע בבית עבור הרבנית, ומסר לי את השופר שבו הוא תוקע. (למעשה לא הי' לי העוז להשתמש בשופר של הרבי). ואכן תקעתי עבור הרבנית, עד תשמ"ח, שנת ההסתלקות. כך הי' גם בנוגע לקריאת המגילה. עד תשל"ח

הרבי הי' קורא את המגילה לרבנית, ומפורסם תשל"ח והלאה הרבי ציווה לי לקרוא את המגילה בבית עבור הרבנית.

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבדשטאם)

### חינוך מבית אבא

מספר המשב"ק חס"ד שי' הלבדשטאם:

מידי פעם הייתי נוסע עם הרבנית נ"ע לפארק. שם היתה יושבת על אחד הספסלים וקוראת. או, כשבני ארי' הי' מצטרף, היתה אף משחקת איתו עם השעשועים.

פעם, במהלך הנסיעה, נתקלנו בשלט המורה לנסוע דרך כביש עוקף – עקב עבודות בכביש. נסעתי דרך הכביש העוקף והבחנתי לפתע במחזה מיוחד: בצידי הדרך עמדה משאית להובלות, כשפועלים מעמיסים עלי' חפצים שונים ולצידה, עמדה לה אשה עולה מרוסיה, אם לכמה ילדים שעמדו לידה, ומיררה בכבי. מאחורי המשאית חנתה מכונית משטרה ובה כמה שוטרים. המשכתי לנסוע אולם הרבנית הורתה לי לעשות סיבוב ולהכנס שוב לאותו כביש עוקף. עשיתי כדברי וכשהגענו סמוך לאותו מקום הורתה לי לעצור. לאחר מכן ביקשה שאגש לשוטר העומד ליד מכונית המשטרה ואשאל אותו לפשר המתרחש. ניגשתי אליו והוא סיפר לי, כי זה מספר חודשים שאשה זו לא משלמת את שכר הדירה ולכן מפנים אותה מהבית. כשסיפרתי זאת לרבנית, אמרה שאשאל אם הוא מוכן לקבל צ'יק של אדם פרטי. כשהלה נאות, רשמה הרבנית את סכום החוב (שנשא כמה אלפי דולרים) על הצ'יק וביקשה אותי למסור זאת לשוטר ולהורות לו שלא יספר על כך לאשה. היא אף רצתה שאדרוש מהשוטר שיוורה לפועלים להחזיר לבית את כל החפצים והרהיטים שהוציאו, ורק כשראתה שהם אכן מחזירים הכל הורתה לי להמשיך לנסוע.

כששאלתי אותה לפשר המעשה, הסבירה לי, שאבי' חינוך אותה, אשר כל דבר שיהודי רואה הוא בהשגחה פרטית. גם את העובדה שנסענו היום דרך כביש אחר, אמרה הרבנית, ראיתי כהשגחה פרטית ומשראיתי את המתרחש בבית האשה שבכתה, הבנתי, כי לשם כך כיוונה אותנו ההשגחה למקום זה ועלי אפוא לעזור לאשה המסכנה.

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבדשטאם)

### ביקור הרבנית לאירופא

בשנת תשי"ד נסעה הרבנית נ"ע לביקור באירופא. במסגרתו עמדה גם מקרוב על מצבם של הפליטים הרכים ששהו באותה עת בפאריז.

## העיצה לשלוחים

הרכנית ע"ה גם התעניינה מאד בכל פעולותיו הקי של רבינו. את השלוחים, למשל, העיצה העצה של ממש ולא אחת התבטאה בכיטוי הערכה מופלגים עליהם ועל בני משפחותיהם המוסרים את נפשם להפצת יהדות ותסודות. וכפי שהעידה אחת מבאי ביתה: "תמיד כשדברה על הקשיים העוברים על השלוחים המקומות המרוקזים - הי' נשמע לך כבוד שאנה מתארת משהו שאצל זולתה. הרב נגע לה. היא חז"י עם זה בכל ישותה, היא דיברה על כך כמו דתי אלו הקשיים האישיים והפרטיים שלה. כך, מצד שני כשדברה על הישגיהם והצלחותיהם, חשה שזה המיפק האישי שלה. ממש כך".

(מפי הרב מיט שי' נאטיק)

## בחורים שאינם לומדים...

פעם התבטא הרכנית באוזני המשב"ק הרה"ח ר' דובער שי' יוניק: "בחורים שאינם לומדים ואינם מציינים, איך להם מה לעשות בשיבה..."

(מפי המשב"ק הרה"ח ר' דובער שי' יוניק)

## ציריפים כלי תפילין

הרכנית ע"ה נהגה ללמד זכות בכל הזדמנות על כל יהודי באופן פרטי, ועל כלל ישראל באופן כללי. בהקשר לזה - נזכר ר' בערל יוניק - היא היתה נוהגת לספר, מתוך הזדהות, כי כאשר הרה"ח ר' ישראל דייקאבסאן ע"ה נסע מאמערקא לאירופא כדי לקבל את פני הפליטים, יצאי רוסיא, הוא ראה כיצד גם יהודים לא דתיים מוסרים נפשם להצלת יהודים והתבטא: "דו זיינען ציריפים אן תפילין..."

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער שי' יוניק)

## לא להפריע להרכנית

בר"כ הי' הרבי והרכנית יונים באותו חדר, אבל כשהרכנית לא חשה בטוב, והדקקה לאחות, העברתי את מטת של הרבי להחדר שהשתמש כמשרדו. כעבור זמן, ומצבה של הרכנית השתפרה, ולא הי' עוד צורך באחות, שאלתי את הרבי אם להחזיר את המטה? וענה לי: "דו ווייסט דאך אז איך אורבעט א נאנצע נאכט, איך לייג דך, און איך הויב זיך אויף, וואס דארף איך איר שטען - בלייבט אויף, [שהרי אחת יודע שאני עובד כל הלילה, אני נת, ואני קם, למה להפריע לה - משאר כמו שהיא] ואכן כשנים האחרונות הי' הסדר כך."

(מפי המשב"ק ר' חסיד שי' הברשטאט)

מספר המשב"ק ר' דובער שי' יוניק: הרכנית ע"ה בקישה ממני שגם אני אצרך לנסיעה לשרה התעופה. לקחנו מונית נסענו מלכר הרכנית - הרבי, ואני. כשהרכנית נכנסה למטוס עמד הרבי והביט על המטוס שהמריא עד שנגלם מהאופק, כאשר כל אותו זמן הוא עומד ומלמל משהו בשפתיו הקי.

זכיתי וכשעת שהותה באירופא שלחה לי ב' כרטיסי ברכה. הרכנית שלחה אותם להרבי, והרבי מסרם אלי.

אגב, לפני הנסיעה, בקישה הרכנית מאת מרת דובינסקי שתכשל עבור הרבי וכיקשה שאני אגיש את האוכל להרבי. פעם אחת, הגשתי לרבי את האוכל ושמתו בצלחת שתי חתיכות בשר. כשנכנסתי להוציא את הצלחת נשאה חתיכה אחת של בשר, והרבי אמר לי: "דו קענסט דאס עסן. דאס איז ניט שיריים, ווייל איך האב דאס ניט אנגעיריט..."

(מפי המשב"ק הרה"ח ר' דובער שי' יוניק)

## אידיש - שפת המאחרת

פעם אחת, לפני הרכה שונים, כשבאו משפחת יוניק לביקור אצל הרכנית, דיברה הרכנית, בין השאר, על המעלה הגדולה בכך שכולם ידברו באידיש. הרכנית אמרה אז: "כמלחמה, שכולם כדחנו מהגומנים, היז איתנו יהודים מכל החוגים והשכבות, מה איתך את כולנו? שפת האידיש שבה כולנו דיברנו. אידיש - המשיכה הרכנית - זו השפה המאחרת בין יהודים מכל החוגים..."

(מפי המשב"ק הרה"ח ר' דובער שי' יוניק)

## אם התמידים

משפחת בני ר' ישראל אורי לייב - אחיו של רבינו - באו לבקר לבית רבי כר"כ פעמים במשך השנים.

מספרים, שבאחת הפעמים שביקרו המשפחה בבית הרב, א' הילדים הקטנים הלך מחדר לחדר כשמחפש משהו. אח"כ פנתה להרכנית ושאל בהימנעות: "איפה נמצאים הילדים?" וענתה הרכנית: "הילדים שליל הם ב-770..."

"במקום שאתה מוצא נודלתו שם אתה מוצא ענותותו..."

וכשבאו המשפחה הנ"ל לבית הרב הי' הרכנית קונה מתנות לילדים. פעם א' הי' לא הילדים model airplane (מודל אווירון) והרבי עזר לילד לבנות אותו...

(מפי המשב"ק הרה"ח ר' דובער שי' יוניק)

## מלכא ומלכתא הוו יתבי

סיפור המעיד על 'איבערגעגעבן קייט' של הרבי להרבנית: בכלל, לסעודה, הייתי מכין 'פארבייסן' חצי אשכולית, הרבי הי' אוכל לחמניות "מוזנות" [toasted] - ולא הי' נוטל ידיו - והרבי והרבנית היו אוכלים בקומה הב', והייתי מכין האוכל בהמטבח. בתקופה שהרבנית לא חשה בטוב, הרבנית נשארה בחדרה כיון שלא יכלה לצאת בכחות עצמה, חשבתי שלמשך הזמן יאכל הרבי במקום הרגיל, והרבנית תאכל בחדרה. אחרי שהגשתי את הפארבייסן להרבי - במקומו, והרבנית - בחדרה, ירדתי למטבח להביא את שאר האוכל, ובדרכי למעלה פתאום אני רואה שהרבי אוחז בידו הא' הצלחת עם הפארבייסן, ובידו השני' המזלג וכו', ונכנס לחדרה של הרבנית, הביא כסא א' והניח את הדברים על הכסא, ואח"כ הביא עוד כסא שני, וישב ליד הרבנית, ואכל מעל גבי הכסא! ... כמובן, שלמחר כבר הכנתי שלחן ליד מטתה של הרבנית...

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבפשטאם)

## גם היא יכולה לברך

בשנת תשמ"ה שלחו נשי חב"ד לרבנית ע"ה, לכבוד יום הולדתה, זר של פרחים. לזר צורפה מעטפה שהכילה שמות של זקוקים לברכה, כדי שהרבנית תמסור את הרשימה לרבינו. רבינו הביט על המעטפה וראה שמצויין עלי' שמה של הרבנית. ואז הוא שאל את ר' חס"ד שי' הלבפשטאם, שהגיש את המעטפה, מדוע הוא מביא לו מעטפה המיועדת לרבנית. ר' חס"ד השיב כי יש בה רשימה של אנשים הזקוקים לברכה. רבינו הגיב ברצינות גמורה: "נו, גם היא יכולה לברך אותם!"

(מפי משב"ק ר' חס"ד שי' הלבפשטאם)

## זאנעם דאך אליין או דו ווייסט נישט..."

מספר המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבפשטאם:

ביום הצום, של תשעה באב, היו שנים, בעיקר בשנים המאוחרות יותר, שהרבי הי' מתייסר מאוד, ובבית הי' הרבי נזהר מאוד שהרבנית לא תבחין מאומה בצער שעובר עליו. ובהקשר לזה, אני זוכר שבקיץ תשמ"ז או תשמ"ז, הרבי סבל יסורים נוראים בגב, וההליכה היתה גורמת לו כאבים גדולים, עד כדי כך שכשהי' נכנס לבית הכנסת, היו שמים שולחנות בצדדים שהרבי יוכל ליתמוך בהם. באחד הימים התקשרה אלי המזכירות עם ההודעה שהרבי יוצא עכשיו לכיוון הבית ושארע שיסוריו של הרבי קשים במיוחד, אבל הרבי לא רוצה שהרבנית תדע מזה. יצאתי החוצה כדי לקדם את פני הרבי, וכשהרבי הגיע לבית הושטתי את ידי כדי לקחת את שק הנייר - שתמיד הי' נושא - מידיו הק', והוא הסכים (שלא כרגיל) ונתנו לי. וכשניסיתי לאחוז בידיו הק',

כדי לעזור לו לעלות במדרגות, הרבי סירב. אולי מפני שחשש שהרבנית תביט מהחלון.

כשנכנסנו בדלת אמרתי לרבי: "איך ווייס ניט, אבער ווי ס'זעט זיך אויס האט מען געדארפט רופן א דאקטער". הרבי הסתכל אלי ואמר: "זאגסט דאך אליין אז דו ווייסט נישט...".

באותו סעודה הרבנית כבר ראתה את המצב והתחילה ללחוץ על הרבי להזמין רופא, אך הרבי סירב לשמוע על זה והי' ביניהם דין ודברים. הרבי רצה שהרופא יבוא לבדוק אותה, והיא אמרה שאין לה כל בעי' ואינה צריכה רופא, והרבי ענה, גם לי אין כלום. לבסוף הרבי סיכם עם הרבנית שאם יבוא הרופא ויבדוק את הרבנית, יהי' מוכן שהרופא יבדוק גם אותו, וכך הוה.

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבפשטאם)

## גומ יום טוב"

בכל חג, כשהרבי הי' נכנס לבית, הי' הרבי מניף את שתי ידיו הק', ואומר בקול רם "גוט יום טוב". בראש השנה הי' הרבי רציני מאוד, ואחרי שהי' אומר "גוט יום טוב", הי' אומר לרבנית: "לשנה טובה תיכתבי ותיחתמי".

(מפי המשב"ק ר' חס"ד שי' הלבפשטאם)

## חודר לכבות"

פעם בין שנות תש"י-כ אמר א' מהמשבקי"ם שי' להרבנית, לגבי ענין מסויים, שאולי לא סיפר בפרטיות איזה פרט להרבי, והגיבה הרבנית: "מייך מאן רעדט מיט א מענטש פינף מינוט קען ער אים שוין" ... [=בעלי - הרבי - כאשר מדבר עם מישהו אפי' חמש דקות - הרי הוא מכיר אותו מכל וכל].

(מפי א' המשבקי"ם)

## ותורתך בתוך מעי...

כשהציעה פעם למישהו מכאי ביתה, שנכנס לבקרה, לאחר התועודות ארוכה של הרבי לטעום משהו, ונענתה כי איננו רעב הגיבה שאיננה מתפלאה על כך שכן "ההתועודות עצמה משביעה"...

(מפי הרב מאיר שלמה שי' יוניק)

## לא לגרום ענמ"נ...

בשנים האחרונות של הרבנית נ"ע סבלה הרבה בעיני הק'. פעם אמר לה הרב שניז' שי' גורארי': יהודים בכל העולם מאחלים לעצמם כי שמם יחבר

בר"כ ה"י הרבנית מנסה ל"שכנע" את הרבי ללכת לישון, אבל הרבי ה"י אומר שהוא מחכה עד שהיא הולכת לישון...

(מפי המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם)

### היום זה אחרת

הרבנית ע"ה ביקשה מהרבי פעמים מספר כי יצא לזמן מועט לנפש על מנת להחליף כוחות, אך הרבי סירב. אף החסידים התייעצו בינם לבינ עצמם, כיצד "לשכנע" את הרבי כי יצא להחליף כוח, ונמנו ונמרו לשלוח את ר' ניסן נעמנאו ע"ה, לטות ולשכנע את הרבי להסכים לזאת. והוא אכן נכנס לרכי. בין הדברים אמר ר' ניסן לרבי: הרי כל הרבנים יצאו במשך השנים לנפש, ומדוע שהרבי לא ייצא? חייך הרבי ואמר: "פעם החסידים ישבו ולמדו - אז הרבנים נכלו לצאת לנפש; אבל היום זה אחרת - החסידים יוצאים לנפש, והרבי צריך להישאר ללמוד וכו'..."

(מפי המשב"ק ר' ניסן 511)

### מדוע לא נסע הרבי בקיץ להריים?

הרבי והרבנית היו מעוררים תמיד את אלו שהיו נוסעים לקאנאטרי"א [היינו חופש]. פעם שאל המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם את הרבנית ע"ה, מדוע לא יסע הרבי קצת לכמה ימים להרים לקאנאטרי לנח קצת? ענתה הרבנית בביניה: "ציליב דעס וועט ער שפעטער, חודשים - די צוויי דריי שעות וואס ער שלאפט יע ביי נאכט, וועט ער דאס אויך ניט טאן ווייל ער וועט דארפן באצאלען פאר די צייט. בעטער ויצן דא". [=שבגלל זה לא ישן הרבי השעותיים-שלוש שישן עכשיו, כדי לחסות על הזמן ההוא, א"כ עדיף לישאר כאן].

(מפי המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם)

### ה"חופש" של הרבי...

קיץ אחד, בדרך חזרה מא הנייעות לה'פארק', קנתה הרבנית כסאות חוף עבור מרפסת הבית. כשחזר הביתה הניחו אותם על המרפסת, וישבה היכרה עם המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם, וחזכו עד שרכיני יחזור הביתה לארוחת ערב. בישיבה שם הבחינו שרכיני עומד בצד - שכנראה לא שמעו שנוכח - ומיד קם ר' חס"ד ונכנס לבית. רכיני ישב על א' הכסאות כאופן נוח ביותר, ואפי' פתח הסירטוק, והחל לדבר עם הרבנית ער"ץ שרכיניני נשיאנו ה"י נוסעים ל"דאטשע" (=צארת דשא") לחופש קצת כחדשי הקיץ. לאחר כמה דקות קם רכיני ואמר להרבנית: "נו, מיט דעס האב איך יוצא געווען

לברכה ע"י הרבי. ואת נמנעת מלספר לוי? והרבנית ע"ה השיבה בפשטות מדוריתמה: "חשוב לי שלא לגרום לו עגמת נפש..."

(מפי הרב שני"ז ש"י גורארי')

### הרבי עם החסידים

פעם נפלה הרבנית ל"ע ושברה ר' הזמן מה לאחר ששמו את הגבס וכו' חשה שלא בטוב. היא צלצלה למרת שטערנבערג חח"י בבקשה להשיג אותה שחח"י איתה. זה ה"י ביום ראשון בערב כאשר קשה להשיג אותה וכדומה. אחרי כעשר דקות התקשרה שנית ושאלה - "כבר השגת אותה"? וענתה מרת שטערנבערג - אם זה דחוף אכוא בעצמך. על כך אמרה הרבנית - הרבי נמצא כאן והוא אמר לי שלא ללך ל-70-70 כל זמן שלא יביאו הביאת אותה. אני יודעת כמה חשוב לרבי להיות עם חסידים ולחסידים עם הרבי ולמה שאני אעכב את זה...

(מפי א' מאג'יש שטעט ממנה)

### צפית לנאלה?

הרבנית לא הייתה הולכת לישון עד שהרבי ה"י חזר מ-770. אם זה מהתועדויות או בזמנים שהיו יחידויות - לילות שלמים, הייתה ממתנה לרבי, וכברוא הייתה מגישה לו כוס חם.

כשנחת ה"י לשמוע את ההתועדות בטלפון, היא הייתה יושבת בבית ומקשיבה לכל ההתועדות. באחת הפעמים שהרבי דיבר חזק על משיח, אמרה: "ער מיינט אז יעדער איינער וויל משיח אזוי ווי ער וויל..."

(מפי המשב"ק ר' חס"ד ש"י הלברשטאם)

### "יעור כנור"

מספר המשב"ק ר' חס"ד ש"י: כלילות, הרבי ה"י יושב בחדר-העבודה ועונה למכתבים. זה ה"י מחזה מיוחד כמינו. הרבי ה"י עונה למאות-מאות מכתבים, בצורה כזו שבידו הימנית ה"י משיב על המכתב שלפניו ובה בשעה מחזיק בידו השמאלית את המכתב הבא וקורא. בכל פעם שהייתי רואה זאת, הייתי נדהם מחדש, ממש שהי מחשבות...

כשעות הראשונות של הלילה, הייתה הרבנית יושבת ליד הרבי. לפעמים היו מכתבים שהרבי ענה בצרפתית (אם כי בדרך כלל לא כתב מכתבים בצרפתית), בצורה כזו שה"י אומר לרבנית החשוכה באידיש והיא הייתה כותבת...

דאטשע. לאמיר אריינגיין עסין ז'ועטשרע' [=עם זה יצאתי ידי חובת "חופש". עכשיו ניכנס לאכול ארוכת ערב]..."

(מפי המשב"ק ר' חסיד ש"י הלבנשטם)

### מאמרותי על משיח

שגור הי' בפ"י של הרבנית: "משיח איז שוין דא. מען דארף נאר מגלה זיין". או "משיח איז שוין דא, מדארף אים נאר אנערקענען".

(מפי הרב שלמה ש"י יוניק)

### ביצד צריכים לרווח לרבי?

מספר הרב מנחם מענדל ש"י יוניק: כשהייתי בשליחות בישיבה החב"דית בדרום אפריקה, נהגתי לשוחח מפעם לפעם עם הרבנית בטלפון. פעם התקשרתי וסיפרתי לה על איזשהו ענין חשוב וביקשתי ממנה שתמסור זאת להרבי. אמרה לי הרבנית ע"ה: "איך קען איבערגעבן מיין מאן אויך, אבער איך וויל ניט, ווייל איך ווייס ניט צי איך וועל איהערגעבן ריכטיג, מיין מאן מוז מען איבערגעבן 'אקזאקטלי' [=ממש מדויק] וואס איר זאגט..."

(מפי הרב מ"ס ש"י יוניק)

### "הוא יודע בעצמו מה לעשות"

פעם אחת הי' ר' בערל בבית, כאשר נכנס משהו וביקש מהרבנית להזכיר בפני הרבי ברכה עבור יהודי א' שמאוד חולה. לאחמ"כ שאל את הרבנית האם לדעתה כדאי גם שיסע לציון הק' להתפלל עליו. ענתה לו הרבנית, המילים ספורות ומדודות כדרכה: "מיין מאן ווייס אליין וואס מען דארף טאן..."

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער ש"י יוניק)

### הרבי איננו פוחד מכאבים

פעם סיפרה לי הרבנית - מספר ר' בערל - על ביקור הרופא שבדק את הרבי (שסבל אז מכאבים). זה היק ביום כ"ה אלול. לאחר שגמרה לספר, שאלתי לה האם הרבי סובל הרבה נכאבים הללו? וענתה לי הרבנית: "ער האט ניט קיין מורא פאר א ווייטאג. ער האט מורא פאר ראש השנה..."

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער ש"י יוניק)

### 'חסיד' של הרבי

אצל הרבנית ראו מהו 'חסיד' אמיתי, במלוא מובן המילה. בהקשר לזה נזכר הרב שמשון אהרן ש"י יוניק ב'אפיזודה' מעניינת:

"הי' זה בשנת תשמ"ו. לאחר ההתוועדות של ליל שמח"ת, נכנסתי לספריי שליך 770, שם היתה באותה עת הרבנית ע"ה. כשהתענינה אצלי מה הי' בהתוועדות מאד מיוחדת ושכמהלכה אמר הרבי לכולם לומר "לחיים" ולהפוך לאחר מכן את הכוסות הריקים... על השולחן שהרבנית ע"ה ישבה לידו הי' בקבוק קטן של משקה וכשהרבנית ע"ה שמעה מה שסיפרתי - מיד לקחה את הבקבוק והפכה אותו..."

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער ש"י יוניק)

### "האבא לא הי' ביישן"...

ביום כ"ה תמוז תשמ"ה, ימים ספורים אחרי התחלת "משפט הספרים", אמרה הרבנית מילים אלו להרב דובער ש"י יוניק:

"דער טאטע האט זיך געקענט גוט אויסדריקן. הגם אים איז געווען שווער צו רעדן, אבער ער האט געקענט גוט שרייבן. איז אויב ער וואלט געוואלט די ספרים לאזן פאר די קינדער וואלט ער דאס אנגעשריבן. ער וואלט זיך ניט געשעמט. איז א סימן אז ער האט דאס געוואלט לאזן אז זאל דאס בלייבן פאר אלעמען". [=האבא יכול לבטא את עצמו היטב. למרות שהי' לו קשה לדבר - הוא יכל לכתוב היטב. ולכן - אילו הי' רוצה להוריש את הספרים לילדיו, הוא הי' כותב זאת. הוא לא הי' מתבייש. סימן, איפוא, שהוא רצה להשאיר א"ז, שזה יישאר לכולם].

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער ש"י יוניק)

### לברוק את המוזות

בקשר לכל "משפט הספרים" - מספר ר' בערל - כשהתגלתה לראשונה גניבת הספרים, קראה לי הרבנית ע"ה ואמרה לי שצריך לברוק בחיפיות את כל המוזות בקומות העליונות של 770. בדקנו ומצאנו מה שמצאנו וכו'... כשדיווחתי לה אמרתי שיש שם גם איזשהוא חדר-ארונות ("קלאזעט") שמשתמשים בו ואין בו מזוזה אך איני יודע אם צריך שם מזוזה או לא. אמרה לי הרבנית ע"ה שהיא תענה לי על כך יותר מאוחר. אח"כ היא התקשרה ואמרה שהיא ביררה "און ס'איז אויסגעקומען אז מען דארף ניט". והוסיפה: "ביי מיר איז אויך דא א קלאזעט וואס מען גייט אריין אין דעם און איך האב קיינמאל ניט דעהערט אז מען דארפט א מזוזה". [=ביררתי ויצא שלא צריך. אצלי יש חדר ארונות שנכנסים אליו ואף פעם לא שמעתי שצריך שם מזוזה].

(מפי המשב"ק הרה"ח דובער ש"י יוניק)



"הוי דן את כל האדם לכף זכות"

מספר ר' דובער שיי יוניק: בליל שבת האחרונה לחיי של הרבנית בעלמא דין, היתה לי הזכות להיכנס אלי אחר התפילה. אשתי נסעה לאתה שבת ללינוס השנת של ניש החי' במיאמי, ונכנסתי לביקור עם בתי חנה. הרב ירד אותו ליל שבת קצת מאוחר לתפילה ולכן איחורתי להכנס להרבנית, כשוכנסה שאלה אותי לסיבת איחורי, והתבטאה: "דאסט זיך פארלעונט?"... [=האם שקעת בלימוד?].

(מפי המטב"ק הרה"ח דובער שיי יוניק)

כשאני נזכרת - נעשה לי קר...

בין שאר הכישרים שזכורני מאותו ליל שבת האחרון, הי' ביחס להקר ששודר בחוץ, ואמרה: "אז ארץ דערמאן זיך אז איר דארפט גיין אויף דער גאס ווערט מיר יעצט קאלט..." [=כשאני נזכרת שאתה צריך ללכת כדחוב, נעשה לי קר...].

(מפי המטב"ק הרה"ח דובער שיי יוניק)

"ב"ה" . . ."

בהמשך השיחה הניל, בליל שבת האחרון, שאלה הרבנית לשלומי, ועניתי: "ב"ה". לאחמ"כ שאלתי אני מה שלומה (הי' ניכר עלי' שסבלה יסורים אך ניסתה להסתיר זאת), היא ענתה לי גם "ב"ה", וצחקה בקול ואמרה לי: "דער טאטע האט אמאל געפרעגט ביי איינעם וואס מאכט איר, און יענער האט געענטפערט "ב"ה", האט דער טאטע געזאגט אז צום "ב"ה" דארף מען זאגן גאר עפעס..." וצחקה...

(מפי המטב"ק הרה"ח דובער שיי יוניק)

ההמתלקות

בליל ההמתלקות, כשכע בערב, חשה שלא טובה הרי"ר פעלדמאן אמר שצריך לנסוע לביה"ד ומיהוד לנסוע. כרכב הוי ארבעה מלכי הדינות מלפנים ישב הרב קרינטיק שונה את המכונית ולידו הרב שניי גראדי, בספסל האחורי, בו ישבה הרבנית ישבו המשב"ק ר' שו"צ גובורג והאחתי המטפלת.

לפני הנסיעה ליוה הרבי את הרבנית עד המכונית. ולפני שיצאו לדרך נפתי לשלום בידו הק'. הרי"ר קרינטיק ביקש את ברכת הרבי "לחזור געוונטשדליט בקרוב" והגובת הרבי היחה בצורה המוזהה ביחס לכקשה...

כדרך, התענינה הרבנית אצל ד"ר פעלדמאן אודות ההכנות לחתונה בת (עם הרב לוי בה"ר ישראל שם טוב) והיא שאלה פטי פטיס אין ההכנות

"האבא והמפריים שייכים לחסידים"

כבר ידוע ומפורסם, ועינינו ראו, איז עגמת נפש וצער עמוק עברו על הרבי והרבנית ב"משפט הספרים". כשאר ביקשו לשמוע עדות הרבנית בקשר ל"משפט הספרים", שאל עורך הדין מהצד השני: "מה דעתך, למי שייכים ספרי אביך, לאביך או לחסידים?" השיבה הרבנית: "It belongs to the Chassidim because my father belonged to the Chassidim..." [=הספרים שייכים לחסידים, כי אבי שייך לחסידים...].

דברים אלו עשו רושם עצום על השופט והיו מהסיבות המכריעות שהביאו לגינתון.

(נרשם מהתקליטה)

חכמות רבינו לספרים

בשנת תשמ"ז הרבי סכל מיסורים נוראים כב, והי' קשה להרבי ללכת וכו', הרבי והרבנית שהו בה"ספרי" לשבת. לאחרי השבת הראשונה שהיו שם, שאלתי את הרבנית איך הי' וכו', והרבנית התבטא שעבור הרבי הי' אזוי ווי א קינד אין א 'קענדי סטאר'... (היינו, שעבור הרבי, שכידות הי' ער כל ליל שבת, וישבו בין אצו הספרים, הי' זה כמו ילד בחנות מרתקים...).

(מפי המטב"ק ר' חסיד שיי הכברשטאט)

"תורה עבור הכל"

זמן קצר לפני כ"ב שבט תשמ"ח צלצלה הרבנית אל כל אחת מדידותי ומקובותי, ואפי' מעבר לים, ובניגוד מחלט וגמור להרגלה נהלה עם כל אחת מהן שיחה ממושכת יחסית. ובתחילה הי' נראה כשיחה רגילה, אבל קרוב לסוף השיחה הרבה הרבנית להודות וכו' לכל אלו שעודו לטובה לה או לבעלה, וכך הסתיימו השיחה.

כמ"כ, כד"כ כשהיתה מצלצלת ל"מרכו", היחה מבקשת לדבר עם הרב בנימין קליין, ואפי' אם ענה אחו ביקשה תפודות עבור הרב קליין, אבל הפעם, כשאכן ענה הרב קליין, ביקשה לדבר עם הרב גראונער, ובחילה דיברה איתו ע"ד כללות הענינים, התעניינה ע"ד בעלה, ועוד, אבל אח"כ א"ל: "אני מודה לך על כל מה שאתה עושה עבור בעלי, ומקווה שתמשיך גם בעתיד לסייע לו וכו'..."

(מספר ר' חסיד שוד הדבר היחיד שהבחנוני כרמז לכ"ב שבט...).

(מפי המטב"ק ר' חסיד שיי הכברשטאט)

(\*) רבינו סיפר א"ז בש"פ תרומה תשמ"ח (השבת שלאחרי ה"שבעה").

מתקדמות, האם כבר קנו את השמלות וכו'. כל הזמן היתה "אויפגעלייגט" וכל הזמן העמידה פנים כאילו אין שום בעי'. ואף מצידה השתדלה שבהנהגתה לא יהי ניכר כלום.

\* \* \*

דקות ספורות לפני ההסתלקות ביקשה הרבנית מהמשב"ק ר' שד"ב שי גאנזבורג כוס מים. הוא הביא לה והיא בירכה שהכל, שתתה ואחר כך אמרה לו "שלום, אזוי ווי איר האט מיר מחי' געווען, זאל אייך דער אויבערשטער מחי' זיין" ...

ונשמט ראשה ונסתלקה.

כל העת התקשר רשדב"ג לבית הרבי לדווח על המתרחש ולאחר ההסתלקות הפטיק לדווח. ואחרי כן הד"ר פעלדמאן הודיע את הבשורה המרה. אחרי כן רשדב"ג התקשר הביתה והרבי אמר לו לדאוג שאף אחד לא יכנס לבית.

כאשר רשדב"ג חזר מביה"ר אמר לו הרבי: "מיר האבן דאך אפגערעדט אז דו וועסט מיר רופן די גאנצע צייט - פארוואס האסטו ניט גערופן [להודיע על ההסתלקות]? " הוא לא ענה, והרבי אמר מיד: "זאלסט אלע מאל רופן מיט גוטע בשורות".

באותו יום הרבי ציוה לרשד"ב (בתוך דברים אחרים) להחליף את כל המנעולים בבית.

(מפי א' המשב"ק ר' שד"ב שי' גאנזבורג)

### ושמרתם את נפשותיכם

מספר הרב בנימין שי' קליין: ביום הסתלקות הרבנית, ביום כ"ב שבט תשמ"ח, הי' לי ניתוח, וכשבאתי לביתו של רבינו, מיד לאחר ההסתלקות, שאל אותי הרבי אם יש לי רשות מהרופאים? והרבי חיך.

(מפי המחיר הרב בנימין שי' קליין)

### "והחי יתן אל לבו"

בבואנו מיום כ"ה אדר יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע, שידוע גודל מסירותה והתקשרותה לרבינו, שחי' הי' "רבי", עד כדי כל שהיתה מחכה לביאתו של רבינו מ-770 רק לשמש אותו ולהגיש לו כוס תה... וכמובא בפרטיות לעיל.

מובן שצריכים ללמוד מזה הוראה בהנהגתנו יום יומית. ובפרט לפי המבואר בכמה שיחות קודש בענין "והחי יתן אל לבו", ובהדגשה יתירה אצלה, ששמה הראשון היא חי', וכמבואר באריכות שם.

ידוע שבשנת תשל"ח הרופאים של רבינו שאלו את הרבנית באיזה אופן לטפל ברבי, (כמסופר בדברי הימים של ימים ההם), וענתה "מ'זאל טאן וואס מיין מאן זאגט", ולמרות כל המניעות ועיכובים וכו', עמדה בחוזק ובתוקף רק למלאות רצון רבינו.

ואנן חסידים נעני' אבתרייהו, שרצונו הוא רק רצון המלך, ותפקידנו הוא רק למלאות רצון המלך למרות המניעות ועיכובים וההעלמות וההסתרים, שכאשר החושך יכסה ארץ בחושך כפול ומכופל, אין לנו להתפעל מכל וכל, ולמלאות רצון כ"ק אדמו"ר נשיא דורינו, בלי שום פקפוקים ושאלות ואמתלאות וכיו"ב.

וכשיהי' בטל רצונך לפני רצונו, שכל רצונו הוא למלאות רצון מלכנו, וכשם שבגלות מצרים נאמר "שבזכות הבטחון נגאלו ממצרים" ו"כימי צאתך מארמ"צ אראנו נפלאות", עד"ו הוא בהגאולה הזה מגלות האחרון. שאפי' לפני מילוי רצונו אלא בשכר הקיווי עצמו, כדאיתא במדרש שכדאי הן לגאולה בשכר הקיווי עצמו, כן תהי' לנו שבזכות הבטחון בנבואת הרבי ש"הנה הנה משיח בא", ולאחר בגאולה ש"קרובה ישועתי לבוא", נזכה לאכול "שם מן הזבחים ומן הפסחים", כביאת משיח צדקנו עוד לפני חודש ניסן בגאולה האמיתית והשלימה ומלכנו בראשנו. ונחתום בלשון רבינו:

**"ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א  
גוף ולמטה מעשרה טפחים והוא יגאלנו"!**

(\* ולהעיר, בעת הסתלקותה של הרבנית רבקה, ביקשה כוס מים ומיד יצאה נשמתה הטהורה, וכך הי' גם אצל הרבנית שטערנא שרה שרגע לפני הסתלקותה ביקשה כוס מים, (וראה "רשימות" חוברת ( ) שכתוב שנסתלקה באמירת נשמת כל חי').  
וכן, הרבי, בשיחתו לילה לפני כ"ב שבט סיים את דבריו הק' במילים "באור פני מלך חיים, והשיחה הראשונה לאחר ההסתלקות, ביום הראשון של השבעה לאחר תפילת מנחה, היתה אודות שמה הראשון חי'. (וכן השיחה המוגהת, של שיחת כ"ב שבט לאחר תפלת מנחה ביום הראשון של השבעה, נסתיימה עם המילה "חי")...